

Miljødirektoratet

Att.

Adresse

0000 Poststed

Høringssvar om forskriftsforslag for utvidet produsentansvar for tekstiler og håndtering av tekstilavfall

Forbrukerrådet viser til høringsnotat fra Miljødirektoratet om forskrift for utvidet produsentansvar for tekstiler og håndtering av tekstilavfall, og takker for muligheten til å gi høringsinnspill.

Vi støtter innføringen av utvidet produsentansvar for tekstiler, og understreker viktigheten av at det blir en ambisiøs ordning. Forbrukere ønsker å ta bærekraftige valg, men strukturelle faktorer gjør at det bærekraftige valget ofte ikke er det enkleste, billigste eller mest nærliggende valget. En produsentansvarsordning kan bidra til å legge bedre til rette for mer bærekraftig forbruk.

Oppsummert mener vi at:

- Produsentansvarsordningen må bli et ambisiøst verktøy for sirkulær økonomi, ikke legge seg på et minimumsnivå.
- Det må fremlegges en konkret fremdriftsplan for utvidelse av produsentansvarsordningen, inkludert økomodulering av vederlag og inkludering av nye produktgrupper.

Postboks 463 Sentrum, 0105 Oslo, Org.nr 871 033 382

Telefon 23 400 500, post@forbrukerradet.no

- Det må sikres at internasjonale netthandelsplattformer ikke er gratispassasjerer i ordningen. Det bør utredes om vederlagene kan kreves inn via en videreutvikling av VEOC-ordningen.
- Det er viktig at en lykkes i å flytte mer av kostnadsbyrden bort fra husholdningenes renovasjonsgebyrer. Derfor bør produsentansvarsordningen også dekke kostnader for tekstiler som havner i restavfallet.
- Vederlag bør beregnes i antall, ikke vekt. Dette sikrer at man ikke gir fordeler til fast og ultrafast fashion som primært i stor grad er lette plagg i syntetiske materialer.
- Innsamlingsordningene for gjenbruk og gjenvinning av tekstil må forbedres.
- Avfallskartlegging må gjøres hyppigere enn hvert femte år.

Verktøy for sirkulær økonomi

Vi ønsker at ordningen blir et verktøy for sirkulær økonomi. En ambisiøs produsentansvarsordning kan gjøre det mer økonomisk attraktivt å lage tekstiler som varer og som er reparerbare og gjenbrukbare, heller enn ting som er ment å bli til avfall raskt.

For at produsentansvar virkelig skal bidra til mer sirkulært forbruk, må ansvaret utvides fra å gjelde kun håndtering av avfall, til å omfatte hele produktets livsløp – fra design og produksjon, til bruk, gjenbruk og gjenvinning. Det må dermed stilles tydeligere krav til både materialbruk, holdbarhet og dokumentasjon av produktenes miljøegenskaper.

Det krever at vederlagene økomoduleres, slik at det er lavere vederlag for produkter som designes for lang levetid, reparerbarhet og gjenvinning, samt bruker resirkulerte materialer. Det er dessuten behov for sterke insentiver som sikrer at minst mulig havner i restavfallet.

Lang levetid for klær innebærer ikke bare at stoffet tåler bruk, men også at plaggene reelt brukes lenge, og ikke blir sosialt utdatert etter få gangers bruk og dermed kastes eller blir liggende i skapet. En ambisiøs produsentansvarsordning kan gjøre det mindre lønnsomt med fast fashion-forretningsmodeller som baserer seg på at forbrukere skal kjøpe nye klær svært hyppig. Slik kan den fremme endringer i design og produksjon av tekstiler, og underbygge nødvendige kulturelle endringer i normer for klærs levetid.

Forskriftsforslaget bruker gjennomgående vekt som mål på tekstilmengde. Dette kan gi negative utslag for produsenter som bruker naturmaterialer, da

disse er tyngre enn syntetiske materialer, i praksis plast. Fast fashion og ultrafast fashion lages nesten utelukkende i plast, og disse plaggene vil favoriseres i en ordning som utelukkende baserer seg på vekt. Forbrukerrådet foreslår at vederlagene baserer seg på antall plagg framfor vekt.

Sirkulær verdiskaping vil være avhengig av gode ordninger for innsamling, ombruk og gjenvinning av produkter fra vanlige forbrukere. Forbrukerrådet mener at dagens ordninger for å sikre gjenbruk og gjenvinning ikke fungerer godt nok.

Forurensere betaler

Forbrukerrådet er opptatt av at den nye forskriften må sikre reduserte avfallsgebyrer og unngå gratispassasjerer. Produsentansvarsordningen gagnar forbrukerne økonomisk dersom den lykkes i å flytte mer av kostnadsbyrden bort fra husholdningenes renovasjonsgebyrer, og over på produsentene. Det vil bidra til legitimitet for ordningen, og følger prinsippet om at forurensere betaler. Miljødirektoratet påpeker at denne fordelingsvirkningen følger av at pliktene til innsamling legges på produsentene. Dette er imidlertid avhengig av at ikke store forurenserer blir gratispassasjerer.

I fjor kom nesten 14 000 tonn tekstiler til Norge fra internasjonale netthandelsplattformer som Temu og Shein, og mange tekstiler fra disse aktørene er av svært lav kvalitet, kastes raskt, og er ikke egnet for ombruk eller materialgjenvinning.

Miljødirektoratet anbefaler ikke å forskriftsfeste produsenters plikt til å dekke kostnader for innsamling og håndtering av tekstilavfall som kastes i restavfallet. Det innebærer at husholdningene gjennom avfallsgebyrer tar denne kostnaden, heller enn produsenter som selger produkter som ender i restavfallet. Det svekker prinsippet om at forurensere betaler, og kan bidra til å gjøre lite bærekraftige forretningsmodeller mer lønnsomme enn de ville blitt hvis produsent tok kostnaden for å generere store mengder restavfall. Det gjør også at det mangler insentiver for produsentansvarsselskapene til å følge plikten til å sørge for en vedvarende reduksjon av tekstilavfall i restavfallet.

Et relatert problem med forskriftsforslaget er at de internasjonale netthandelsplattformene, som ikke selv er produsenter, ikke får ansvar for kostnader og innsamling, kun for innhenting av informasjon (§29). Selv om de ikke er produsenter, er det i praksis plattformene som setter produktene på det norske markedet. For at de ikke skal bli gratispassasjerer må dette løses på en

annen måte enn det som er foreslått i forskriften. Forbrukerrådet foreslår i tillegg at det vurderes om dagens VOEC-ordning kan brukes til å sikre at netthandelsplattformer og andre aktører som ikke er med i produsentansvarsordninger, likevel får ansvar for kostnader forårsaket av produktene de setter på markedet.

Ikrafttredelse og fremdrift

Miljødirektoratet ber i høringsnotatet spesielt om innspill på ikrafttredelse. Forbrukerrådet støtter at plikten til utvidet produsentansvar fastsettes så raskt som mulig. Vi støtter også å begrense en ev. utsatt frist for §§4 og 5, om plikt til innsamling og kostnadsdekning av innsamling og håndtering. Med hensyn til at forskriften innen rimelig tid skal få den nevnte ønskede effekten på avfallsgebyrer, ville det være problematisk med ytterligere utsettelse.

Videre er det avgjørende at det framlegges en konkret plan for å utvide produsentansvaret, gitt at forslaget som foreligger legger opp til å «ikke regulere mer enn nødvendig for å gjennomføre direktivet i første omgang». Dette bør ikke være til hinder for å legge en fremdriftsplan, som kan gi forutsigbarhet for når viktige elementer i en helhetlig ordning kan ventes innført, slik som økomodulering av vederlagsordninger og inkludering av ytterligere varegrupper.

For å sikre nødvendige justeringer, riktig kostnadsdekning og at ambisjonsnivået raskest mulig kan oppskaleres, foreslår Forbrukerrådet at kartlegging av avfall skjer oftere enn hvert femte år (§27). Spesielt i første fase vil dette være viktig, og vi foreslår derfor årlig kartlegging de første fem årene, og deretter kartlegging minst hvert tredje år.

Nordisk samarbeid

Forbrukerrådet vil understreke viktigheten av å utforme ordningen ut fra hensynet til reell effekt som verktøy for sirkulær økonomi, fremfor å passivt forholde seg til regelverksutviklingen i EU. Selv om det er et gode med harmoniserte rammevilkår på tvers av landegrenser, er det allerede flere land som har strengere regler og virkemidler for avfallsbegrensning. Samtidig tilsier den politiske situasjonen i EU at det er lite sannsynlig med enighet om en tilstrekkelig ambisiøs ordning. I lys av dette oppfordrer vi norske myndigheter til å initiere et samarbeid mellom de nordiske landene, der det er stort markedsoverlapp, om en felles, ambisiøs ordning.

Med vennlig hilsen

Forbrukerrådet

Mette Fossum

Forbrukerdirektør

Elin Volder Rutle

Fagsjef bærekraft

